

УДК 338:330

DOI: 10.31891/2307-5740-2019-270-3-168-173

СИТНИК Л. С.

Донецький національний університет імені Василя Стуса, Вінниця

НЕРЕАЛІСТИЧНІСТЬ ДЕРЖАВНОЇ КОНЦЕПЦІЇ РОЗВИТКУ ЦИФРОВОЇ ЕКОНОМІКИ В УКРАЇНІ

Доведено неможливість реалізації Концепції через її невідповідність сучасному стану економіки і суспільства. Відзначено кризові явища у науковій та освітній діяльності в Україні. Серед них приділена увага нульової присутності ВНЗ на зовнішніх ринках інтелектуальної продукції, патентів та ліцензій; відчуженість майнових прав найманого працівника на свій інтелектуальний продукт; кримінальний трансфер технологій з України в певних галузях.

Окреслено заходи з підвищення ролі науки і освіти в розвитку економіки та суспільства й умови їх реалізації.

Ключові слова: цифрова економіка, наука, освіта, інновації, трансфер технологій, промисловість, інтелектуальна продукція.

SYTNYK L.

Vasyl' Stus Donetsk national University, Vinnytsia

UNREALITY OF THE STATE DIGITAL ECONOMY DEVELOPMENT CONCEPT IN UKRAINE

Impossibility of conceptual statements realization as to discrepancy of modern conditions of economy and society of Ukraine is proved. In the article crisis phenomenon in scientific and educational activity of Ukraine are noticed such as inability to provide its personnel and renewable process of the scientists and inventors generation change due to the lost of financial support; decreasing the licensee, absence of the HEIs on the external markets of the intellectual products, patents and licenses; alienation of the employee property rights for its intellectual product; criminal transfer of technologies from Ukraine in certain branches. Measures of increasing the role of science and education in the development of economy and society and conditions of its realization are outlined. An opportunity to renovate real sector of the economy on the innovative base considered.

Measures of increasing the role of science and education in the development of economy and society and conditions of its realization are outlined. An opportunity to renovate real sector of the economy on the innovative base considered.

Keywords: modern of economy, science, education, innovations, technology transfer, real sector of the economy, intellectual products.

Актуальність і постановка проблеми. Реалізація положень Концепції розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки [1] потребують технологічної й цифрової модернізації промисловості, як основного носія науково-технічного потенціалу країни, та створення високотехнологічних виробництв. Втілення стратегічного курсу на інноваційний розвиток економіки, перезавантаження промисловості на принципах Четвертої промислової революції можливі лише за умови поєднання регуляторної функції держави з системним розвитком наукової сфери, а також створення дієвого механізму підтримки наукових досліджень та впровадження наукового доробку вітчизняних вчених. Наука і освіта як фактори інноваційного розвитку промисловості забезпечують розвиток науково-технічної бази, створення інноваційної інфраструктури, кількість працюючих в науково-технічній сфері, винахідництво, патентування, трансфер технологій, якісний склад працівників. Але державна політика реформування науки не набула системного стратегічного характеру. Декларативність тез про потрібність науки, про збільшення фінансування науки і освіти не підкріплюється реальними заходами. Питома вага вартості виконаних наукових і науково-технічних робіт у ВВП складає 0,65%, у 2017 – 0,45 %, у тому числі за рахунок коштів державного бюджету – 0,16 %. У 2020 р. заплановано 1 % і тільки у 2030 р. – 3 % [2, с. 24]. Україна знаходиться в одній групі з Македонією, Латвією, Румунією, Кіпром та Мальтою, де обсяг витрат на НДР у ВВП цих країн становить від 0,43 % до 0,61 % [3, с. 56].

Таблиця 1

Міжнародні порівняння: фінансування витрат на виконання наукових досліджень

Показник	2010		2015		2017	
	ЄС-28	Україна	ЄС-28	Україна	ЄС-28	Україна
Кількість виконавців наукових досліджень і розробок у розрахунку на 1000 осіб зайнятого населення	17,9	9,5	20,3	7,5	...	5,8
Кількість дослідників у розрахунку на 1000 осіб зайнятого населення	11,5	7,0	13,3	5,5	...	3,7
Питома вага витрат на виконання наукових досліджень і розробок у ВВП, %	1,93	0,75	2,04	0,55	...	0,45
Частка фінансування витрат на виконання наукових досліджень і розробок за рахунок коштів сектору вищої освіти у загальному обсязі витрат, %	0,9	0,2	0,9	0,1	...	0,2
Частка витрат на виконання наукових досліджень і розробок сектору вищої освіти у загальному обсязі витрат, %	24,2	6,5	23,1	5,4	...	7,3

Складено за даними [3, с. 76, 78–79]

Продовжується дія негативних процесів, серед яких низьке бюджетне фінансування науки і освіти (див. табл. 1), хоча у 2017–2018 рр. фінансування було збільшено на 69 % [4, с. 962]; невідповідність сучасним ринковим вимогам значної частини наукової інфраструктури, яка залишається архаїчною з часів адміністративно-командної системи; обмеженість наукової конкуренції та міжвідомчої кооперації через штучну сегментацію наукової сфери. Це призводить до безробіття, неповної зайнятості, повзучої бідності, яка переходить у злиденність; вимивання середнього класу – основного носія прогресу і розвитку; відтоку молодих науковців за кордон; моральної спустошеності, соціальної депресії і злочинності.

Як видно, кількість виконавців наукових досліджень в Україні у 2015 р. у 2,7 рази менш ніж в ЄС-28, а кількість дослідників у розрахунку на 1000 осіб зайнятого населення зменшилась в 1,9 рази у порівнянні з 2010 р. по Україні, а з ЄС – у 3 рази. Частка витрат на виконання наукових досліджень сектору вищої освіти у загальному обсязі витрат майже у 4 рази менше ніж у ЄС-28.

Положення Концепції (цілі, завдання, законодавче забезпечення) не відповідають сучасному стану економіки і суспільства. Як відзначено в Аналітичній доповіді [4], досі не затверджено низку стратегічних документів – Стратегію розвитку промислового комплексу та план розвитку промислового комплексу до 2020 р., Державну програму розвитку вітчизняних промислових підприємств з урахуванням потреб внутрішнього розвитку, Стратегію розвитку високотехнологічних галузей до 2025 р. Недостатніми темпами формується законодавче забезпечення розвитку в Україні ІТ-сектора.

Аналіз останніх публікацій. Уперше аналітичне відображення реальних процесів у економіці та суспільстві почалося з публікацій відомих вчених Інституту економіки та прогнозування НАН України, які започаткували наукову дискусію з обґрунтування позицій українських вчених-економістів щодо дій України в світі, що постійно змінюється. Дослідженню змін в економічній політиці і переходу до політики протекціонізму, заснованому на принципах реалізації національних економічних інтересів, присвячено роботи В.М. Геєця [5]. А.А. Гриценко обґрунтовує перехід до реконструктивного типу розвитку економіки та адекватні йому механізми господарювання, дає оцінку сучасної якості навчального процесу у вишах, навмисному руйнуванню економічної освіти [6]. В.Р. Сіденко підтримує відродження національного виробничого потенціалу. М.І. Зверяков досліджує різні моделі капіталізму, інноваційну діяльність ТНК, фінансування НДДКР в умовах залежної моделі ринкового капіталізму, систему підготовки креативних кадрів в країнах ЦСЄ [7].

Ю.В. Кіндзерський досліджує детермінанти деіндустріалізації в розвинутих країнах і в Україні [8]. С.О. Кораблін показує недоліки і загрози вільної конкуренції та саморегульованих ринків. Проблеми інтелектуальної власності та інноваційної діяльності досліджуються у наукових працях А.П. Варгатюка, І.О. Галиці, О.Ф. Новікової, О.В. Пічура, А.І. Сухорукова [9]. Але виявлення тенденцій і перспектив участі України у міжнародному науково-технологічному обміні потребує подальших досліджень.

Мета дослідження – довести неможливість реалізації Концепції розвитку цифрової економіки в Україні через невідповідність її сучасному стану економіки і суспільства; виявити тенденції трансферу технологій та окреслити напрями заходів з підвищення ролі науки і освіти в розвитку економіки й суспільства.

Основний текст. Як відомо, інноваційний розвиток – це не лінійний процес від наукового пошуку до впровадження інновацій, а процес взаємодії і зворотних зв'язків між усім комплексом економічних, соціальних, політичних та інституційних чинників, що визначають створення та комерціалізацію нововведень. Взаємовідносини держави, місцевої влади, наукових організацій, університетів, бізнесу, фінансових посередників стають більш важливими, ніж процес виробництва нових знань.

Організація партнерства дозволяє розподіляти ризик між незалежними учасниками інноваційного процесу й об'єднувати їх досвід і знання. У розбудові партнерства держави, бізнесу і громадян, як необхідної умови забезпечення стійкості національної економіки, йдеться про укріплення довіри до державних органів на рівні лише визначення необхідності дотримання певних принципів виконання системних завдань, усунення незаконного силового тиску на бізнес, упередження неконкурентної боротьби, забезпечення передбачуваності регуляторної політики, вирішення проблем неефективності державного контролю, усунення корупційних перешкод для підприємницької сфери, зміцнення доброчесності бізнесу, деофшоризацію та унеможливлення зловживань спрощеною системою оподаткування з боку великого бізнесу. З цього, далеко неповного переліку економічних проблем, видно, що до цифрової модернізації промисловості та впровадження «Індустрії 4.0» ще далеко. Вони свідчать про відсутність елементарного порядку у органах влади та у відносинах влади з підприємницьким сектором та громадянами.

Для впровадження наукових досліджень та їх комерціалізації в Україні тільки розробляється (2018 р.) урядова стратегія взаємодії бізнесу й науки, в якій приділяється увага стимулюванню фундаментальних і прикладних наукових досліджень, розбудові дослідницької інфраструктури, сприянню налагодження співробітництва між науковими установами, закладами вищої освіти та реальним сектором економіки, міжнародному обміну інформацією. Реалізації цих напрямів, а також зміні моделі фінансування науки має сприяти Національна рада з питань розвитку науки і технологій через створення Національного фонду досліджень (НФДУ) відповідно до Закону «Про наукову і науково-технічну діяльність» (ст. 49) [10]. Конкурсне фінансування науки має досягти 40 % від загального обсягу бюджетного фінансування. Але немає інституції, яка прозоро та об'єктивно, на конкурсних засадах зможе надавати гранти на дослідження.

Одним з напрямів грантової підтримки НФД є трансфер знань. МОН тільки зараз розробив курс з трансферу технологій та управління інноваційною діяльністю після того як країна за 28 років самостійності втратила здебільшого свою інтелектуальну власність. Кримінальний трансфер технологій з України у галузі матеріалознавства, металургійного виробництва, авіаційної техніки, хімічних речовин та сполук, монокристалів, високоточної оптики за кордон є фактично інтелектуальним пограбуванням країни. Нинішня політика циркуляції наукових знань, результатів досліджень, об'єктів права інтелектуальної власності не відповідає сталим тенденціям світової практики і, водночас національним інтересам України. Такого «трансферу технологій», як свідчать дані ЮНЕСКО, більш ніде у світі не спостерігається.

У промислово розвинутих і нових індустріальних країнах, за оцінками експертів ООН, 80–95 % щорічного приросту ВВП припадає на результати здійснених НДДКР та нові знання, втілені у техніці та технологіях модернізованого виробництва. На практиці це означає, що стале зростання та економічний розвиток цих країн вже давно переорієнтовано на цілеспрямоване використання інтелектуальних здобутків науково-технічної сфери з одночасним залученням та ефективним використанням досвіду їх носіїв (ноу-хау), науково-технічних досягнень та патентоспроможних винаходів, створених як своїми вченими та інженерами, так і здобутими за національними кордонами. Частка України – 0,4 % – у світовому потенціалі технологічних знань та інтелектуальних здобутків залишається непомітною для потенційних ліцензіатів. Кількість підприємств, що займаються інноваційною діяльністю у 2017 р. склали 52 % до рівня 2010 р. (табл. 2).

Таблиця 2

Інноваційна діяльність промислових підприємств

Показник	2010		2015		2017	
	усього	у %	усього	у % до 2010 р	усього	у % до 2010 р
Загальна кількість промислових підприємств	10594	100	4763	45,0	4685	44,2
Кількість підприємств, що займалися інноваційною діяльністю	1462	100	824	56	759	52
Організації, які здійснювали наукові дослідження і розробки, у % до 2010 р.	–	100	–	75,0	–	73,9
За секторами діяльності:						
– державний	–	39,4	–	44,3	–	39,0
– підприємницький	–	46,8	–	40,3	–	45,8
– вищої освіти	–	13,7	–	15,4	–	15,2
– приватний неприбутковий	–	0,1	–	–	–	–

Для наукової й інноваційної діяльності має бути сприятливий інвестиційний клімат, який характеризується як мінімум двома параметрами – збільшенням розмірів внутрішніх і зарубіжних інвестицій та високою питоюю вагою підприємств, які займаються інноваційною діяльністю. Ці умови не витримуються в Україні.

За даними Світового банку четвертий рік поспіль ПШ в Україну залишаються на рівні 2 % ВВП. У 2018 році утримати дефіцит бюджету вдалося за рахунок недофінансування капітальних витрат. У той же час поточні витрати бюджету зростають високими темпами і перевищують 38% ВВП. Збільшується дефіцит поточного рахунку платіжного балансу, і дефіцит зовнішньої торгівлі продовжує зростати. У міру того, як слабшають позиції української науки, невпинно зменшується її вплив на формування інноваційної дієспроможності у національній економіці та в промисловому виробництві, яке стрімко втрачає конкурентоспроможність і здатність оперативного реагувати на появу нових винахідницьких здобутків. Науковці попереджали про високу вірогідність загрози не лише реалізації нової моделі інноваційного розвитку економіки, але й збереження критичної маси науковців, здатних розуміти досягнення світового рівня.

Здатність адаптувати іноземні науково-технічні досягнення за імпортованими ліцензіями до технологій сучасної української промисловості здатне тільки одне з 335–350 підприємств, які й дотепер вважаються «інноваційно» активними. Україна вже фактично витіснена зі світового ринку патентів, ліцензій та високотехнологічної продукції. У країні змінилися на гірше якість товарів та технологій, технічний рівень виробництва. Про технологічну деградацію машинобудівних підприємств свідчить питома вага їхньої продукції у структурі товарного експорту з України, яка різко впала. Найбільш «високотехнологічною» продукцією у ТОП-10 українського експорту є дроти і кабелі. За дослідженнями Варгатюка А.П., зараз залишилося тільки одне з 6–7 підприємств галузі, яке ще спроможне конкурувати на зовнішніх ринках та постачати на експорт більш дешеву продукцію загального машинобудування, а наукоємну продукцію високих технологій – тільки 45–50 з них [8, с. 363].

Є думка, що українська наука вже не здатна забезпечити свій кадрово-відтворювальний процес зміни та наступності поколінь науковців та винахідників через втрату фінансової підтримки та відсутність будь-яких проявів державного патерналізму. Бюджетні асигнування не стали стабільним джерелом її розвитку (див. табл. 3).

Кожен шостий науковець працює на іноземного замовника, результати творчої праці яких відповідно до норм законів «Про авторське право та суміжні права» (ст. 16.1) та «Про охорону прав на винаходи і корисні

моделі» (ст. 9), на порушення ст. 54 Конституції України закріпили на користь «грантодавця-роботодавця» відчуженість майнових прав найманого працівника на свій інтелектуальний продукт – автора на твір, науковця – на винахід. Крім того, згідно ст. 9.1 закону, такий «роботодавець» отримав за українським законодавством ще й право засекретити і привласнити винахід і не подавати заявку на нього впродовж 4 років.

Таблиця 3

Розподіл фінансування внутрішніх витрат на виконання наукових досліджень і розробок за джерелами фінансування і секторами діяльності (відсотків)

Показник	2010	2015	2017
Усього	100	100	100
Кошти бюджету	45,0	36,3	36,6
Власні кошти	9,8	25,3	10,0
Кошти вітчизняних замовників	18,7	18,2	28,0
Кошти іноземних джерел	25,8	18,8	24,4
Кошти інших джерел	0,7	1,4	1,0
За секторами діяльності:			
– державний	38,1	33,9	34,5
– підприємницький	55,4	60,7	58,2
– вищої освіти	6,5	5,4	7,3

Кожен шостий науковець працює на іноземного замовника, результати творчої праці яких відповідно до законів «Про авторське право та суміжні права» (ст. 16.1) та «Про охорону прав на винаходи і корисні моделі» (ст. 9), на порушення ст. 54 Конституції України закріпили на користь «грантодавця-роботодавця» відчуженість майнових прав працівника на свій інтелектуальний продукт – автора на твір, науковця – на винахід. Крім того, за ст. 9.1 закону, такий «роботодавець» отримав за українським законодавством ще й право засекретити і привласнити винахід і не подавати заявку на нього впродовж 4 років.

Приєднання України до зони вільної торгівлі на початку 90-х років спричинило банкрутство багатьох підприємств, зростання безробіття, соціальні конфлікти. У вересні 2018 р. у щорічному посланні Президента України до Верховної Ради знов поставлено завдання забезпечити свободу руху товарів через зону вільної торгівлі. Проте відомо, що технологічний розрив, що існує між країнами, які знаходяться на різних щаблях соціально-економічного розвитку, дозволяє одним, промислово розвинутих, надовго утримувати лідерство та тримати на належній дистанції країни, що відстали у своєму науково-технологічному розвитку. Вони залишаються на ринку основними реципієнтами та споживачами технологій, як правило, вчорашнього дня, імпортерами продукції та ліцензіатами винаходів, термін дії патентної монополії яких збігає. Збільшується кількість підприємств працюючих на давальницькій сировині. При застосуванні давальницьких схем виробничі потужності стають додатком грошових капіталів, відчужених від підприємств. Відтворення продуктивного капіталу в умовах зниження інвестиційної активності, зростання недовантаження виробничих потужностей, нарощування зносу основних фондів не є безперервним. А у разі порушення кругообігу продуктивного капіталу припиняється вироблення доданої вартості і руйнується сам капітал.

Глобальний капітал у формі ТНК збільшує тиск на економіку національних держав, що викликає опір з боку національних урядів, які відображають інтереси своїх держав. Держави стрімко втрачають свою економічну та політичну міць. Процес послаблення державного суверенітету посилюється в ХХІ ст. під впливом глобалізації, що припускає інтернаціоналізацію економіки, політичної сфери.

Таблиця 4

Динаміка ВВП України в 1991–2017 рр., %

Рік	Рівень ВВП	
	У % до 1990 р.	До попереднього року, %
1991	91,3	91,3
1995	47,8	87,8
2000	43,2	105,9
2005	62,7	102,7
2010	65,8	104,2
2015	58,3	90,0
2017	61,4	102,5

Таблиця 5

Обсяг випуску промислової продукції

Рік	Рівень ВВП		Частка промисловості в економіці, %
	В постійних цінах 1990 р., млрд дол.	В поточних цінах, млрд дол.	
1991	32,6	32,6	36,7
1995	12,8	15,8	34,1
2000	15,3	9,1	33,0
2005	21,9	23,5	29,7
2010	20,7	30,8	25,0
2015	15,0	18,0	23,3
2017	15,3	19,5	24,6

Глобальні інститути (СОТ, МВФ, Світовий банк) діють в інтересах ТНК, які прагнуть вивільнитися від обмежень національних держав. Навіть економіка США не отримала від глобалізації очікуваних результатів. Державні борги зросли до астрономічного рівня, втрачено мільйони робочих місць. В Україні обсяги промислового виробництва і ВВП скоротилися і стали менші ніж у 1990 р. (див. табл. 4 та 5).

Ефективну систему освіти, поряд із здешевленням енергоресурсів, збільшенням інвестицій в інфраструктуру вбачають реальними передумовами економічного зростання.

Вкладення приватного сектору у НДДКР реального сектору в країнах Західної Європи складають більше 60 % загального обсягу інвестицій. А в країнах з залежною ринковою економікою спостерігається зосередження інноваційної діяльності в штаб-квартирах ТНК. Трансфер інноваційних технологій здійснюється у межах філій ТНК, де і відбувається професійна підготовка найманих працівників. На решті територій не здійснюється науково-дослідна діяльність у колишніх розмірах і немає необхідності утримувати систему підготовки кадрів [7, с. 11]. В Україні студенти вишів масово вимушені працювати на робочих місцях, часто зі шкідливими умовами виробництва по 12 годин на добу. Безперервні шкільні реформи й вищої освіти, несприятлива демографічна ситуація призвели до жорсткої конкуренції між ВНЗ за кожного абітурієнта, який часто немає якісної середньої освіти та неспроможний засвоювати нові знання. Широкі верстви бідного населення за рівнем кваліфікації і психологічно не готові до високотехнологічних видів діяльності. Багаті впевнені, що боротьба з бідністю і покращення якості масової освіти мають здійснюватися за рахунок держави.

Висновки. Реалізація Концепції в Україні неможлива у цей час через невідповідність її сучасному стану економіки і суспільства. Навіть реалізація завдань Концепції не вирішує комплексу проблем, накопчених у промисловості протягом періоду незалежності України. Підвищенню ролі науки в розвитку вітчизняної економіки сприятиме: розподіл повноважень у сфері інновацій між МОН та Міністерством економічного розвитку й торгівлі (МЕРТ). МОН створює умови для підготовки винахідників, формує правову базу. МЕРТ створює умови для комерціалізації винаходів; формування державою як провідним стейкхолдером пілотних проектів відновлення промисловості з подоланням технологічної відсталості та інфраструктурного занепаду; використання механізмів державно-приватного партнерства; розширення доступу українських фахівців до світових досягнень освіти, науки і техніки, інтенсифікації наукового співробітництва з країнами Європи та світу; використання регіональної спроможності фінансування наукомістких галузей у зв'язку з процесом децентралізації влади; запровадження державної програми підтримки україномовних перекладів зарубіжної наукової книжкової продукції. Зупинити деіндустріалізацію в Україні, здійснити реалізацію активної промислової політики можна, якщо заходи промислової політики спиратимуться на зростання ефективності самої індустрії і поєднуюватимуться з адекватною політикою держави у сферах виробництва, науки і освіти.

Література

1. Концепція розвитку цифрової економіки та суспільства України на 2018–2020 роки : розпорядж. КМУ від 17.01.2018 р. № 67-р.
2. Стратегія сталого розвитку України до 2030 року.
3. Наукова та інноваційна діяльність України / Державна службова статистика України : стат. зб. – Київ, 2018.
4. Аналітична доповідь до щорічного послання Президента України до Верховної Ради України «Про внутрішнє та зовнішнє становище України в 2018 році».
5. Геєць В. М. Чому знов настав час починати спочатку? / В. М. Геєць // Економіка України. – 2017. – № 5–6. – С. 31–38.
6. Гриценко А. А. Логіко-історичні засади кардинальних економічних змін і переходу до реконструктивного розвитку / А. А. Гриценко // Економіка України. – 2017. – № 5–6. – С. 39–57.
7. Зверяков М. І. Глобалізація і деіндустріалізація: зміст, суперечності та способи їх розв'язання / М. І. Зверяков // Економіка України. – 2017. – № 11 (672). – С. 3–16.
8. Кіндзерський Ю. В. Деіндустріалізація та її детермінанти у світі та в Україні / Ю. В. Кіндзерський // Економіка України. – 2017. – № 11 (672). – С. 48–72.
9. Державне регулювання економіки України: методологія, напрями, тенденції, проблеми / за ред. М. М. Якубовського. – Київ : НДЕІ Міністерства економіки України, 2005. – 410 с.
10. Закон України «Про наукову і науково-технічну діяльність» // ВВР. – 2016. – № 3. – С. 25 (зі змінами 2018 р.).

References

1. Koncepciya rozvy`tku sy`frovoyi ekonomiky` ta suspiyl'stva Ukrayiny` na 2018-2020 roky` / Rozporyadzhennya Kabinetu Ministriv Ukrayiny` vid 17 sichnya 2018 r. #67-r.
2. Strategiya stalogo rozvy`tku Ukrayiny` do 2030 roku [Elektronny`j resurs].
3. Naukova ta inovacijna diyal`nist` Ukrayiny` / Derzhavna sluzhbova staty`sty`ka Ukrayiny`. Staty`st. zb. – K. – 2018.
4. Anality`chna dopovid` do shhorichnogo poslannya Prezy`denta Ukrayiny` do Verxovnoyi Rady` Ukrayiny` «Pro vnutrishnye ta zovnishnye stanovy`shhe Ukrayiny` v 2018 roci» [Elektronny`j resurs].
5. Gejec` V.M. Chomu znov nastav chas pochynaty` spochatku? // Ekonomika Ukraayiny`. – 2017. - # 5-6. – S. 31-38.
6. Gry`cenko A.A. Logiko – istory`chni zasady` kardynal`ny`x ekonomichny`x zmin i perexodu do rekonstrukty`vno go rozvy`tku // Ekonomika Ukrayiny`. – 2017. # 5-6. – S. 39-57.
7. Zvyeryakov M.I. Globalizaciya i deindustrializaciya: zmist, superechnosti ta sposoby` yix rozv'yazannya // Ekonomika Ukrayiny`. – 2017. – # 11 (672). – S.3-16.
8. Kindzers`ky`j Yu.V. Deindustrializaciya ta yiyi determinanty` u sviti ta v Ukrayini // Ekonomika Ukrayiny`. – 2017. - # 11 (672). – S. 48-72.
9. Derzhavne reguluyvannya ekonomiky` Ukrayiny`: metodologiya, napryamy`, tendenciyi, problemy` / 3a red. d-ra ekon. nauk M.M. Yakubovs`kogo. – K.:NDEI Ministerstva ekonomiky` Ukrayiny`. – 2005. – 410 s.
10. Zakon Ukrayiny` «Pro naukovu i naukovu-texnichnu diyal`nist`» // VVR. – 2016. - #3. – S.25 (zi zminamy` 2018 r.)

Рецензія/Peer review : 28.04.2019

Надрукована/Printed : 12.06.2019
Рецензент: д. е. н., проф. Орлов О. О.